

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXII, broj 23

7. lipnja 2012.

cijena 200 Ft

Foto: Stipan Balatinac

KUD „Tanac” i Orkestar „Vizin” iz Pečuha gostovali su u Bačkoj te u Baji i Čavolju prikazali običaj bunjevačkih „kraljica”

Komentar

Kako dalje?

Među urođenim (autohtonim) hrvatskim zajednicama, Hrvati u Mađarskoj imaju svoje posebnosti koje nema nijedna druga hrvatska zajednica, što proizlazi iz šarolikosti subetničkih skupina od Bačke do Gradišća i Peštanske regije, koje imaju i svoju posebnu samobitnost (identitet), kulturu, običaje i jezik.

Kako su narodi i nacije „društveno-politička tvorevina“, one su i promjenjive jedinice u vremenu i prostoru. Isto vrijedi i za „političku“ zajednicu Hrvata u Mađarskoj, koji su „nedjeljiv dio hrvatskoga naroda“.

Tako je i u društveno-političkom ustroju Hrvata u Mađarskoj u proteklih dvadesetak godina došlo do određenih promjena i prestrukturiranja. Od samih početaka bilo je međuregionalnih nesuglasica, neuravnoteženosti, ali se ne mogu poreći svagdašnja nastojanja u pronalazanju kompromisa i očuvanju jedinstva.

Međutim prvi put u proteklih dvadesetak godina došlo je do nesudjelovanja delegata dviju od šest hrvatskih regija u Mađarskoj – Pomurja (nema članova u SHM, pa nisu imali ni delegate) i Gradišća (osim jednog delegata njih 18 se nije odazvalo Kongresu) – na redovitom Kongresu Saveza Hrvata, što je otvorilo nekoliko pitanja za budućnost.

Nedavno održani Kongres Saveza Hrvata, prve samostalne i do danas jedine krovne civilne udruge Hrvata u Mađarskoj, koja je utemeljena 1990. godine uslijed demokratskih promjena u Mađarskoj i osamostaljenja Hrvatske, zacijelo je bio i posljednji. Prije svega zbog toga što će po novome Statutu Savez Hrvata u Mađarskoj umjesto dosadašnjega kongresa, koji se sazivao posrednim delegiranjem redovito svake četiri godine ili izvanredno, ubuduće sazivati godišnju skupštinu neposrednim pozivanjem svih članova. Konačno je razriješeno i pitanje regionalnosti, što podrazumijeva šest ravnopravnih zemljopisnih ograna – konkretno Baranjske, Bačko-kiškunske, Podravske, Gradišćanske, Budimpešte i Peštanske te Pomurske regije – putem kojih Savez ostvaruje svoje društveno-političko djelovanje. Osim navedenih, Savez svoje djelovanje ostvaruje i putem mjesnih ograna, koji se mogu utemeljiti učlanjenjem najmanje pet osoba.

Na taj su način postavljeni novi temelji za buduće djelovanje, pri čemu je zadržano pojedinačno članstvo pri čemu se mogu učlaniti pojedinci i registrirane udruge, s istim pravima i obvezama, s jednakim pravom glasa, izuzev članarine, koja – kao i do sada – za pojedince iznosi godišnje 2400 Ft, a za udruge 5000 Ft.

Čini se da upravo ti novi temelji, koji su prihvaćeni novim, izmijenjenim Statutom, nisu prihvatljivi za one regije, koje su to, unatoč prethodnim usuglašavanjima u tijelima Saveza Hrvata i redovno održanim izborom delegata, u posljednjim trenucima izrazile svojim nesudjelovanjem.

Kako dalje, i mogu li se pomiriti postojeće nesuglasice, nije lako odgonetnuti. I dok je Kongres u tako okrnjenom sastavu, kao da se ništa nije dogodilo (pitanje je da li je mogao uopće drukčije postupiti), bez veće rasprave, takoreći jednoglasno prihvatio novi Statut, izabrao novo vodstvo, ostaje otvoreno nekoliko pitanja.

Kako razriješiti status quo? Znači li to konačno razmimoilaženje političkih opcija?

U svakom slučaju, ostaje gorak okus nakon krnjega Kongresa, ne samo zbog navedenih činjenica nego i zbog toga, kako uz ostalo reče u izjavi za hrvatsku emisiju Mađarskog radija jedan od sudionika, što na zasjedanju vrhovnog tijela krovne udruge (izuzev prihvaćanja pismenog izvješća o radu u proteklom razdoblju, i planovima za tekuću godinu) nije bilo uopće rasprave o budućem radu, djelovanju Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Stipan Balatinac

„Glasnikov tjedan“

Jednom je prilikom Radoslav Katičić, jezikoslovac, kazao: „Čim čujem multikulti, meni postane zlo. Ne zato što bih bio za kulturnu izolaciju, takav uopće nisam jer je ona loša stvar i za male narode pogubna, nego zato što taj multikulti znači nešto drugo.“ Na pitanje „Što drugo?“ Katičić reče: „To znači da nijedna kultura ne smije sebe izraziti, ne smije biti potpuna, nego svatko smije izgovoriti po jednu pjesmicu u kolektivnim priredbama. Znači da nikada ne smije biti jasno izražen kulturni ambijent. A od toga meni postaje zlo.“ Bila sam ovih dana na nekoliko „mul-

Jednom je prilikom Radoslav Katičić, jezikoslovac, kazao: „Čim čujem multikulti, meni postane zlo. Ne zato što bih bio za kulturnu izolaciju, takav uopće nisam jer je ona loša stvar i za male narode pogubna, nego zato što taj multikulti znači nešto drugo.“ Na pitanje „Što drugo?“ Katičić reče: „To znači da nijedna kultura ne smije sebe izraziti, ne smije biti potpuna, nego svatko smije izgovoriti po jednu pjesmicu u kolektivnim priredbama. Znači da nikada ne smije biti jasno izražen kulturni ambijent. A od toga meni postaje zlo.“

tikulturalnih“ događanja. Jedan je organizirala ustanova koja se financira iz državnoga proračuna, a drugi samoupravna politička tijela dviju narodnosti, u prostoru u kojem nema, kako se to lijepo kaže kod političara dane hrvatske samouprave, jasno izgrađene slike „vlastitog ja“.

Jedan od govornika na prvome spomenutom događanju kazao je kako se pojmovima multikulturalizma u rječniku, kada se govori o narodnosnim zajednicama, treba itekako oprezno baratati, jer kada bi on bio moguć, onda bi za istim stolom sjedili Mađari, Nijemci, Slovaci, Srbi, Hrvati i tko zna

tko sve ne, i svi bi govorili svojim materinskim jezikom, te bi razgovor tekao bez teškoća. Nažalost, često se u hrvatskim događanjima multikulturalizam očituje, primjerice na otvaranju izložbe hrvatskoga slikara u hrvatskom prostoru i s novcem namijenjenim potrebama i programima hrvatske narodnosne zajednice kroz katalog na mađarskom jeziku i prijevod govora govornika na otvaranju na mađarski jezik, dok u istom prostoru ako se otvara izložba mađarskog slikara ili slikara iz Amsterdama, govor govornika se ne prevodi na hrvatski jezik. Tako i na sveopćemu zajedničkom multikulturalnom veselju. Nema kulturnog ambijenta, o jezičnom da i ne govorimo, koji pomaže njegovanju i izgrađivanju nacionalne svijesti, koji je učvršćuje i potvrđuje. Tek dobro društvo, koje ide za orkestrom sa zabave na zabavu,

koje se poznaje i prepoznaje, zna male i velike tajne jedni drugih. Netko će bez sumnje kazati: i to je bolje od ničega. Pogotovo ako se djeluje i orkestar svira političkom odlukom tijela što su ga izabrali birači s tajnih biračkih popisa. Ne vjerujem kako bi stanje bilo drugačije i da se radi o javnom popisu, tek u to vjerujem kako je bez opće prosvjete nemoguće sadašnje stanje promijeniti. A možda sve to skupa i nije bitno, tek važna je činjenica druženja u otuđenome svijetu, u kojem se, nasreću, još uvijek međusobno prepoznamo!?!

Branka Pavić Blažetin

PETROVO SELO – Kako smo o tom pred kratkim obavistili naše štitelje, ovo južnogradišćansko selo se priprema na medjuvrimske izbore, poki-dob je Viktor Kohut odstupio od ove dužnosti. Po informaciji peljačice Mjesnoga ureda za izbore a ujedno i notarušice dr. Marije Dely, u Petrovom Selu su izbori za načelnika ispisani 22. julija, u nedilju od 6 do 19 uri. Kandidaturu za seoskoga prvaka primaju u Općinskom uredu sve do 16. junija do 16 uri. Kandidat za liktera more biti on, koga 3% seoskih glasačev, odnosno 26 osob preporučuje za tu funkciju. Petrovo Selo trenutno ima 1024 stanovnike, a pred urne te spomenute nedilje s namjerom glasovanja more stupiti 850 peršonov.

Aktualno

Zdrava pitka voda i budućim naraštajima

Europskim projektom „Pročistači otpadnih voda na rijeci Muri – Podturen i Serdahel” preustrojen je postojeći pročistač otpadnih voda u Serdahelu. Nakon uspješnoga probnog rada, 25. svibnja svečano je predan pročistač suvremene tehnologije.

Projekt, koji se ostvaruje u okviru IPA programa za prekograničnu suradnju, predale su Međimurske vode d. o. o, kao vodeći partner, te u ulozi mađarskog partnera serdahelska Mjesna samouprava te pridruženi partneri sumartonska i bečehelska samouprava. Ukupna je vrijednost projekta više od tri milijuna eura i započeta je još u svibnju 2010, a završava se do kraja studenoga 2012. godine. Za obnovu pročistača u Serdahelu je odvojeno domalo milijun eura.

Svečanoj predaji pročistača nazočili su predstavnici vodećeg partnera, odnosno Zajedničkoga tehničkoga tajništva iz Budimpešte (VATT). Josip Zorčec, ravnatelj Međimurskih voda, zahvalio je mađarskim partnerima na suradnji, te naglasio kako je serdahelska samouprava, na čelu sa Stjepanom Tišlerom, vrlo dobar i pouzdan partner s kojim medi-

mursko poduzeće surađuje i u više projekata. Očuvanje zdrave vode i prirodnoga krajolika interes je objiju strana, kazao je g. Zorčec.

Stjepan Tišler zahvalio je svima koji su pomogli ostvariti projekt te izvijestio javnost o njegovim postignućima. Preustrojtvo pročistača biološki se kapacitet uređaja povećava. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda je 5.500 ekvivalenata stanovnika. Nakon preustrojavanja koriste se najsuvremenijim tehnološkim postupkom obradbe otpadnih voda. Tehnologija ne sadržava tretman s kemikalijama. Dugoročno se očekuje očuvanje visoke kakvoće zalih podzemne vode, osobito pitke vode koja se crpi na okolnim vodocrpilištima te očuvanje raznovrsnosti biljnog i životinjskog svijeta.

Beta

Stjepan Tišler
(na sredini),
načelnik sela Serdahela, u društvu
Josipa Zorčeca
i Lászlóa Pintera,
parlamentarnog zastupnika

Novi dom zdravlja u Keresturu

Nakon obnove školske ustanove, dječjeg vrtića, doma kulture, izgradnje športske dvorane, mrtvačnice, svlačionice za nogometni klub, pločnika i odvodnje oborinskih voda, u Keresturu je obnovljen i dom zdravlja. U okviru prigodne svečanosti, 24. svibnja predana je obnovljena i dograđena zgrada koja će ubuduće služiti zdravlju i liječnju mještana.

Rezanje vrpce

Keresturski načelnik Lajoš Pavlic sa zadovoljstvom je govorio o još jednom ulaganju koje se ostvarilo u naselju i s kojim su zapravo završene obnove svih javnih zdanja mjesne samouprave. Čelništvo naselja uvijek je imalo pred očima da mještanima osigura dobre uvjete za život, da mladi imaju mogućnosti na obrazovanje i prosvječivanje u suvremenim uvjetima, i na čuvanje zdravlja. Upravo tome služi novi dom zdravlja u kojem je na 375 čet-

rano je iz sredstava Operativnog programa. U okviru projekta bit će osigurana i suvremena medicinska sredstva. Zdravstvena ustanova odgovara današnjim suvremenim uvjetima.

Na svečanoj pre-

vornih metara uređena ordinacija kućnog liječnika, pedijatrice, patronažne sestre i čekaonica. Ukupna je vrijednost projekta umalo 60 milijuna forinti, od čega 49 milijuna forinti osigu-

daji, u nazočnost Povijesne postrojbe Zrinskih kadeta i tamburaša Osnovnoobrazovnog središta «Nikola Zrinski», načelnik je zahvalio osobama koje su svojim radom pridonijele ostvarenju obnove doma zdravlja. Zahvalio je 35-godišnji rad dr. Ištvanu Bordi, kućnom liječniku, i njegovoj supruzi, koji su već liječili mnoge naraštaje u Keresturu i svi ih vrlo cijene.

Beta

Novi dom zdravlja

SERDAHEL – Mjesna samouprava u suradnji s prekograničnim partnerom Općinom Goričan sudjeluje u projektu „Zajednički industrijski park“, koji je odobren za financiranje u sklopu drugog poziva IPA programa za prekograničnu suradnju Mađarska–Hrvatska. U sklopu projekta izradit će se arhitektonski planovi i studije izvedivosti s dvije strane granice. U Serdahelu planovi infrastrukture (odvodnja površinskih voda, izrada planova za plinovod i struju), a u Goričanu izrada tehničkih planova istočnoga gospodarskog dijela industrijskog parka i planovi njegove poljoprivredne zone. Cilj je projekta jačanje gospodarske konkurentnosti prekogranične regije kroz jačanjem prekogranične suradnje poduzeća, mjesnih vlasti i ustanova za potporu poduzetništvu. U sklopu projekta ostvaruju se i stručne radionice, među kojima druga po redu održat će se 12. lipnja u Fedakovoj kuriji s tematikama: Obilježja gospodarskog razvoja na području uz Muru; Uvjeti proglašenja područja industrijskim parkom u Mađarskoj; Iskustva djelovanja Industrijskog parka u Đuru i njegov utjecaji na gospodarsko područje; Predstavljanje konstrukcija mikrokredita za mađarske poduzetnike. Na radionici će sudjelovati predstavnici međimurskih i pomurskih poduzetnika te čelnici pojedinih pograničnih naselja.

PETROVO SELO – Pred kratkim utemeljeni Klub umirovljenikov dotičnoga sela poziva sve zainteresirane na prvi njev javni program 8. junija, u petak u 17.30 uri u mjesni kulturni dom. Naime, pozvani gost im je poznati profesor i kardiolog u mirovini Lajos Papp, ki će za svojim predavanjem skupa s petroviskimi vjerniki diozimati i na večernjoj hrvatskoj maši.

OLAS – Kako je Hrvatski glasnik izvijestila predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Anna Ružić Rozinger, 18. svibnja Hrvatska samouprava ugostila je pečuška Hrvatsko kazalište koje je izvelo predstavu Državni lopov, a 27. svibnja uz blagdan Duhova u Olasu je gostovao zbor Matija Petar Katančić iz Valpova koji je nakon mise u crkvi održao koncert u trajanju od sat vremena. Koncert je oduševio sve nazočne.

ĐUD – Kukinčani i članovi KUD-a Ladislava Matuška te svi ljudi dobre volje i ove su godine tradicionalno hodočastili od Kukinja do Đuda, 2. lipnja. Krenulo se u pet sati ujutro, a hodočasnici su se usput kod poganske zračne luke i Salante priključili i oni kojima je put od Kukinja bio predugačak. U 12 sati prispjeli su u Đud te nazočili misi u tamošnjoj bazilici koju je služio Sándor Horváth, kukinjski župnik sa sjedištem u Pelirskoj (Pellérd) župi.

<http://hrvatskenovine.at/> – Čet, 24/05/2012 – 14:06 — Ured

Društvo gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj bojkotira Kongres Saveza Hrvata

Društvo gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj (Dghu) je pandiljak, 14. maja u Koljnofu održalo sastanak da bi se dogovorili o delegati, ki su bili izabrani od gradišćansko-hrvatskih društava u zapadnoj Ugarskoj, da bi je zastupali na Kongresu Saveza Hrvata u Budimpešti 19. maja i su održali koordinacijski zbor pred ovim Kongresom u Ugarskoj. Onda su došli do zaključka da ne idu na Kongres i da ćedu ga bojkotirati jer se ne kanu podati „pod diktat Državne samouprave“ – kako su se dogovorili na sjednici u Koljnofu i kako piše dr. Feri Pajrić u otvorenom pismu. Na spomenutoj sjednici je predsjednik Dghu, Csaba Horvat najavio da će zbog te odluke odstupiti i je to učinio oficijelno sljedeći dan. Za Kongres se je pak delegirala kao jedina iz Gradišća Edita Horvat-Pauković, ku su pak i odibrali u predsjedništvo Saveza Hrvata u Mađarskoj.

KOLJNOF — U pismu Gradišćankam i Gradišćancem piše „...Dragi naši Hrvati, u ime delegatov, ki su bili izabrani od naših društava da bi nas gradišćanske Hrvate iz zapadne Ugarske zastupali na Kongresu Saveza Hrvata u Budimpešti i su održali koordinacijski zbor pred ovim Kongresom u Koljnofu, odlučili smo (oni ki su za to imali mandat na mjestu sjednice, a drugi ćedu još pitati članstvo i tako doprimiti svoju odluku) sljedeće: Nećemo pojt na Kongres Saveza Hrvata 19. maja 2012. ljeta i to zbog ovih uzrokov:

1. Mi smo u posljednji ljeti već puti pokazali dobru volju i ideje, ke bi se morale realizirati, da bi se Savez Hrvata modernizirao i počeo funkcionirati kako treba. Nažalost nismo bili poslušani, bili smo svenek preglasani i ovo društvo nije djelalo tako, kako smo si mi predstavili da bi moralo funkcionirati.
2. Nažalost Savez Hrvata u Ugarskoj je postao instrument u ruka Državne Samouprave i potriban samo za vrime izborov, ča nije za akceptirati. Ovako veliki uticaj na ovo društvo ne bi smila imati nijedna druga organizacija. Ono je tribalo biti za čuda važnije i veće društvo s većim uticajem na život Hrvatov.
3. Kako znate u zapadnoj Ugarskoj živi 30% Hrvatov u Ugarskoj, a svagdir smo zastupljeni u znatno manjoj mjeri pa tako i nadglasani i zrivani s funkcijov. Ov sustav je čemeran za nas, jer nismo dostali ono ča nam sliši i ča smo si zaslužili.
4. Bili smo svenek potribni kotno mašine za glasovati i bili izigrani jedna regija protiv druge. To nije

Društvo gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj bojkotira Kongres Saveza Hrvata

Društvo gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj (DGHU) je pandiljak, 14. maja u Koljnofu održalo sastanak da bi se dogovorili o delegati, ki su bili izabrani od gradišćansko-hrvatskih društava u zapadnoj Ugarskoj, da bi je zastupali na Kongresu Saveza Hrvata u Budimpešti 19. maja i su održali koordinacijski zbor pred ovim Kongresom u Ugarskoj. Onda su došli do zaključka da ne idu na kongres i da ćedu ga bojkotirati jer se ne kanu podati „pod diktat Državne samouprave“ – kako su se dogovorili na sjednici u Koljnofu i kako piše dr. Feri Pajrić u otvorenom pismu. Na spomenutoj sjednici je predsjednik DGHU, Csaba Horvat najavio da će zbog te odluke odstupiti i je to učinio oficijelno sljedeći dan. Za Kongres se je pak delegirala kao jedina iz Gradišća Edita Horvat-Pauković, ku su pak i odibrali u predsjedništvo Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Jozo Ostrogonac je ponovno odibran za predsjednika Saveza Hrvata

djelalo tako, kako smo si mi predstavili da bi moralo funkcionirati.

2. Nažalost Savez Hrvata u Ugarskoj je postao instrument u ruka Državne Samouprave i potriban samo za vrime izborov, ča nije za akceptirati. Ovako veliki uticaj na ovo društvo ne bi smila imati nijedna druga organizacija. Ono je tribalo biti za čuda važnije i veće društvo s većim uticajem na život Hrvatov.

3. Kako znate u zapadnoj Ugarskoj živi 30% Hrvatov u Ugarskoj, a svagdir smo zastupljeni u znatno manjoj mjeri pa tako i nadglasani i zrivani s funkcijov. Ov sustav je čemeran za nas, jer nismo dostali ono ča nam sliši i ča smo si zaslužili.

4. Bili smo svenek potribni kotno mašine za glasovati i bili izigrani jedna regija protiv druge. To nije dobro i govoriti o jednakosti a vladati nad drugi nije po našoj volji tr smo protiv toga. Od nas je protekla i ideja i misao.”

Kako je rekao Csaba Horvat u razgovoru s HRVATSKIMI NOVINAMI „ne dam si razbiti Savez samo kad nekim morebit nije odgovarao termin generalne skupčine kongresa Hrvata u Mađarskoj. Mi od Turističkoga društva u Petrovom S. smo delegirali Editu Horvat Pauković, premda nismo nikada dostali ni filira od Saveza”. Potpredsjednik DGHU je Petrovišćan Andras Handler. (ur.)

GRADIŠĆE – Na informativnom sastanku u Hrvatskom Židanu 30. majuša, u srijedu, su se našli izabrani poslaniki svih gradišćanskih civilnih društav, tj. oni ki bi bili zastupali našu regiju i na Kongresu Saveza Hrvata u Mađarskoj, 19. majuša. Kako je poznato, umjesto diozimanja na tom forumu, cijelo Gradišće je protestiralo zvana jedne registrirane članice, ka je i izabrana u predsjedništvo Saveza. Ovput smo čuli neke zamisli, predloge pod šifrom, kako dalje Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, a do konsenzusa su došli sudioniki u tom da će 5. julija, u četvrtak biti skupazvana skupščina Gradišćanskih Hrvatov, prvenstveno zbog izbora novoga predsjednika. Uzrokom moremo spomenuti da je dosadašnji peljač Gradišćanskih Hrvatov, Čaba Horvath, pred kratkim položio ovu funkciju. Na predvidjenom julijskom sastanku neophodno će biti konkretnije diskutirati i od toga, u ki smir neka krene djelatnost krovne udruge svih registriranih civilnih društav u Gradišću.

dobro i govoriti o jednakosti a vladati nad drugi nije po našoj volji tr smo protiv toga. Od nas je protekla i ideja i misao.”

Kako je rekao Csaba Horvat u razgovoru s Hrvatskimi novinami „ne dam si razbiti Savez samo kad nekim morebit nije odgovarao termin generalne skupčine kongresa Hrvata u Mađarskoj. Mi od Turističkoga društva u Petrovom S. smo delegirali Editu Horvat Pauković, premda nismo nikada dostali ni filira od Saveza”. Potpredsjednik Dghu je Petrovišćan Andras Handler. (ur.)

Aktualno

„O jeziku, rode, da ti pojem...“

Neke od primjedaba pravobranitelja temeljnih prava na pojedine odredbe zakona o pravima narodnosti, protivne Ustavu

Pravobranitelj temeljnih prava dao je prijedlog Ustavnom sudu da se utvrde i ponište pojedine odredbe Zakona o pravima narodnosti, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2012. godine koje, prema njemu, protuustavno ograničavaju temeljna prava narodnosti.

Svoje primjedbe, koje je dao na temelju podneska jedne mjesne narodnosne samouprave, pravobranitelj Máté Szabó podnio je u više točaka, koje je objavio i u svom priopćenju za javnost (dostupnom na www.obh.hu), a uz opširno obrazloženje na 17. stranica upućeno Ustavnom sudu.

Kao prvo, prema njegovu stajalištu, ugroženo je pravo na jednaki postupak, jer zakon isključivo narodnosnim udrugama s neprofitnim pravnim statusom omogućava postavljanje kandidata na izborima za narodnosne samouprave.

Zakon o pravima narodnosti raspisivanje izbora uvjetuje podacima popisa pučanstva iako, prema pravobraniteljevu mišljenju, više društvenih i političkih čimbenika ima utjecaj na to koliko ih je spremno dragovoljno se izjasniti o nacionalnoj pripadnosti. Povrh toga, prilikom popisa pučanstva 2011. godine nije još bilo poznato kakvo će značenje imati takvi podaci u izbornom-pravnome smislu. Tako postoji opasnost da se izbori za narodnosne samouprave neće moći održati ni u onim naseljima u kojima pripadnici pojedine narodnosti inače obitavaju u znatnom broju. Tako zakonski propisi nepotrebno i nerazmjerno ograničavaju prava narodnosti na osnivanje samouprava.

Ograničavanje je prava na materinski jezik da se sa sjednica narodnosnih samouprava i onda mora praviti zapisnik na mađarskome jeziku ako je sjednica održana na narodnosnom jeziku – što je povreda državnih obveza prihvaćenih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Prema točki 2 članka 7: „Ugovorne se stranke obvezuju eliminirati (ukoliko već to do sada nisu učinile) bilo koje neopravdane razlike, isključenja, ograničenja, ili prednosti u odnosu na uporabu regionalnog ili manjinskog jezika. Usvajanje posebnih mjera u korist regionalnih ili manjinskih jezika poradi promicanja jezika između korisnika tih jezika i ostalog dijela pučanstva, odnosno mjera koje pravilno uzimaju u obzir njihove specifične uvjete, ne smatra se aktom diskriminacije protiv korisnika jezika koji su u široj uporabi.“

Na isti problem, na neujednačenosti i njezine posljedice upozorio sam u svome tje-

nom komentaru objavljenom u 10. broju našega tjednika od 8. ožujka ove godine:

„Zanimljiv je, ali možda i ne baš najsretniji izraz da se zapisnik piše ”na mađarskom jeziku i na jeziku vijećanja”. Naime ako jezik vijećanja nije mađarski, onda zapisnik prvo nastaje na tome jeziku, a zatim se oblikuje ili prevodi na mađarski jezik. Ovako se pretpostavlja da dva zapisnika nastaju takoreći istovremeno. Tome donekle proturječi da se, u najmanju ruku, dalje komplicira stvar zapisnika stavkom 3. §-a 95. zakona o pravima narodnosti, kojim se određuje unakrsno, uzajamno potpisivanje dvaju zapisnika sa strane dvaju ovjervitelja zapisnika. Dakle ovjervitelj zapisnika na hrvatskome jeziku kao supotpisivač ovjerava i zapisnik na mađarskom jeziku, i obrnuto.“

Nakon što smo razložili postojeće zakonske okvire i mogućnosti, pitanje je samo koliko je naših samouprava sastavljalo, koliko njih sastavlja zapisnike na hrvatskome jeziku. Naravno, to iziskuje dodatne napore sa strane prije svega predsjednika narodnosne samouprave, koji skrbi o sastavljanju zapisnika i njegovu dostavljanju Županijskom uredu Vlade, ali pri tome mora riješiti pitanje zapisničara koji je osposobljen za pisanje zapisnika na hrvatskome jeziku ili to mora on sam ili netko od zastupnika. Za mnoge to i nije bitno pitanje, putem lakšeg otpora pristaju da jezik vijećanja bude na mađarskom, pa se tako i zapisnici pišu na mađarskom jeziku.“

Nadalje kao problematično pravobranitelj temeljnih prava naveo je da imovina narodnosne samouprave koja se ne bude mogla utemeljiti na izborima 2014. godine, prelazi u vlasništvo samouprave naselja. Budući da se njome može koristiti samo u narodnosne svrhe, smatra da bi ona trebala prijeći u vlasništvo državne narodnosne samouprave.

Povreda je prava na nevinost dok se ne dokaže krivnja, odredbe kojom se za protupravnu uporabu samoupravne imovine može okriviti i vijećnik koji nije sudjelovao u donošenju odluke.

Budući da je osobne uvjete i materijalne uvjete za rad dužna osigurati samouprava naselja, zastupnici s određenim hendikepom samo od narodnosne samouprave, koja raspolaze sa znatno manjim proračunom, mogu zahtijevati primjerice tumača za znakovni jezik. Prema pravobranitelju, to je diskriminacija, suprotna i preuzetim međunarodnim obvezama.

S. B.

BAJA – U organizaciji Općeprosvjetnog središta i športske škole „Šugavica” na Dolnjaku u Baji, ustanovi s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika, 9. lipnja priređuje se Veselica na Antunovo. U okviru cjelodnevnog programa, od 9 do 16 sati održat će se razna zabavna i športska zanimanja za djecu. Tom će prigodom u učionici broj 11 biti upriličena izložba i sajam cvijeća, na dvorištu izložba motocikla i bicikla veterana, a u predvorju škole i izložba fotografija i crteža na temu „Naša Šugavica”. Od 14 do 16 sati na otvorenoj pozornici prigodnim kulturnim programom predstaviti će se učenici škole i „vrtičaši”, a od 17 do 19 sati priređuje se narodnosni program folklornih skupina iz Baje i okolnih naselja. Tako osim drugih, u programu nastupaju Omladinska plesna skupina iz Gare, Pjevački zbor „Biser” iz Dušnoka i KUD „Bunjevačka zlatna grana” iz Baje, ali i Plesna skupina Osnovne škole Franje Krežme iz Osijeka s kojom je lani započeta prijateljska suradnja. Kao i lani, od 21 do 24 sata održat će se godišnja završna plesničnica Plesnoga kruga „Šugavica”, a goste će zabavljati Orkestar „Zabavna industrija”.

PEČUH – Za kraj tjedna, 18 i 19. svibnja, učenici sedmih razreda Osnovne škole Miroslava Krležje sa zagrebačkog Kaptola posjetili su pečušku školu Miroslava Krležje. Osim druženja učenici su upoznali kulturne i prirodne znamenitosti grada i okolice. Spomenuta zagrebačka škola već 27 godina surađuje sa školom „imenjakinjom“. Svake godine u listopadu, pečuški sedmi razredi borave u Zagrebu tjedan dana. Pohađaju nastavu, a domaćini su im tamošnji vršnjaci koji ih primaju na smještaj. Zagrebački učenici uzvraćaju posjet u svibnju, a smješteni su u učeničkom domu pečuške škole. Riječ je o vrlo uspješnoj, bogatoj i raznolikoj suradnji čiji je cilj održavanje veza, a time i očuvanje kulturne baštine, materinjeg jezika i običaja.

PRISIKA – Na Duhovski pondiljak u ovom gradišćanskom selu je priredjeno veliko ognjogasno naticanje Répce kup, za ženske, muške, omladinske i dičje ekipe iz osam naselj. Po informaciji prisičkoga zapovjednika Gyule Orbana, na ovoj vježbi su se narodili slijedeći rezultati. U ženskom naticanju je treća nastala grupa iz Čeprega, drugo mjesto su osvojile domaće šikane divičice, a prve su postale Židanke. U muškoj borbi Prisičani su dobri bili za četvrto mjesto. Treće mjesto je osvojilo selo Saknja (Szakony), drugo mjesto Višija (Répcevis), a prvaci ove kategorije su bili Čeprežani. Med omladinskim ekipama su bili najbolji Čeprežani, njih slijedu Židanci. Pri daci su bile mjesne divičice najbrže, a pri dičaci je prvo mjesto slišilo Undancem.

Mnoga su pitanja još otvorena i u keresturskoj školi

Mađarski je parlament u svibnju prihvatio novi Nacionalni osnovni program o odgoju i obrazovanju, što će dovesti do određenih promjena u djelovanju škola općenito, tako i kod naših narodnosnih ustanova. O promjenama u narodnosnim školama ustrojen je forum za ravnatelje i pedagoge hrvatskoga školstva u Gradišću, ali ni tamo nisu dobiveni odgovori na mnoga pitanja. Tako ni vodstvo keresturskog Osnovnoobrazovnog središta „Nikola Zrinski” nema nikakve informacije o djelovanju ustanove od siječnja 2013. godine, ali bez obzira na to ravnateljica Anica Kovač planira niz izvannastavnih aktivnosti i nada se pozitivnoj budućnosti, naime u prvi razred upisao se 21 učenik i sve se više djece upisuje i iz Belezne.

Osnovnoobrazovno središte „Nikola Zrinski” u Keresturu središnjica je više područnih ustanova: dječjeg vrtića u mjestu i u Fićehazu te mjesnoga kulturnog doma. Prema ravnateljici, takav sustav djelovanja uhodao se u Keresturu. Između područnih ustanova je dobra suradnja, aktivnosti se organiziraju zajedno, nadovezuju se programi jedne ustanove na drugu, ali bez obzira kako će se riješiti pitanje održavanja, ove će ustanove nadalje nastojati surađivati. Ako po novom zakonu osnovnu školu bude održavala država, a dječji vrtić ostaje u rukama samouprave, opet će se mijenjati ustroj odgojno-obrazovnih i kulturnih ustanova. Kerestursku osnovnu školu sada pohađa 127 učenika iz četiri naselja, iz Fićehaza, Belezne, Kaniže i Kerestura. Prije pet godina samo je iz Kerestura bilo 150 učenika, a sada iz četiri mjesta nema toliko, no ravnateljica se raduje jer se iz godine u godinu povećava broj upisane djece iz Belezne, zahvaljujući i tomu što se mjesna samouprava brine za njihov prijevoz iz Belezne. Inače Belezna po cestovnom prometu udaljena je od Kerestura 37 km, a po neasfaltiranoj cesti, preko šume tek 5 km, po kojoj mali autobus keresturske samouprave dovozi djecu u školu. U novim prilikama (kada će država preuzeti školu) postavlja se pitanje hoće li se samouprava nadalje primati tog zadatka ili će država financirati prijevoz učenika? Bila bi šteta da se ta praksa prekine i zbog same činjenice što belezanski učenici također uče hrvatski jezik (Belezna je također bila hrvatsko naselje). Keresturska osnovna škola svaki put pomaže u provedbi raznih programa u Belezni, učenici nastupaju na kulturnim programima, ustanova osigurava prevoditelja na forumima, konferencijama i zahvaljujući tomu, tamošnje vodstvo mnogim roditeljima preporučuje spis u kerestursku školu. Kako bi uvjerali belezanske roditelje, ravnateljica svake godine posjećuje roditeljski sastanak dječjeg vrtića u Belezni, gdje predstavlja program škole, a škola svake godine organizira tzv. otvoreni dan, kako bi se roditelji informirali o uvjetima školovanja. Naravno, uvjeti su vrlo primamljivi. Obnovljena škola, športska dvorana s 900 m², dom kulture, knjižnica sve na jednome mjestu nudi odlične uvjete za umni i fizički razvoj djece. Kako kaže ravnateljica Kovač, otkako je izgrađena športska dvorana, golema je zainteresiranost i za športskim aktivnostima, a tomu ustanova i udovoljava. Za

Anica Kovač

športske aktivnosti brine se i Udruga „Zrinski kadeti”, koja u godini više puta organizirala natjecanje u trčanju, a ustanova mnogo ulaže i u populariziranje vožnje biciklom. Nedavno je u okviru natječaja Operativnog programa za okoliš i energetiku (KEOP) dobila potporu za izgradnju nadstrešnice za bicikle, te je kupljeno i 16 modernih bicikla za školu. Škola je raspisala natječaj među učenicima, tko koliko puta stiže biciklom u školu, a oni učenici koji najviše puta idu biciklom, bit će nagrađeni na kraju školske godine.

Preko ljeta opet je planirano priređivanje međunarodnoga nogometnog tabora u koji se očekuju učenici iz Kotoribe i Draškovca, te fototabor skupa s Udrugom „Zrinski kadeti” i Fotoklubom iz Varaždina. Uza športske aktivnosti nije zapostavljena ni hrvatska kultura. U školi već tri godine djeluje tamburaški sastav, kružok hrvatskoga jezika, podučava se hrvatski narodni ples. Keresturska je škola jedna od važnih središta hrvatskog obrazovanja u Pomurju, u okviru nje se ostvaruju mnogi regionalni programi pomurskih Hrvata. Prema mišljenju Anice Kovač, pravo jamstvo za odgovarajući narodnosni odgoj i obrazovanje bilo bi ako bi održavanje prešlo u ruke narodnosne zajednice, što zapravo novi zakon o pravima narodnosti omogućava, samo zasada je nevidljiva financijska garancija za održavanje ustanove. Hrvatska državna samouprava, čija je zastupnica i Anica Kovač, već skrbi o mnogim ustanovama, ali nemoguće je da preuzme sve hrvatske ustanove u Mađarskoj, ipak, prema mišljenju ravnateljice, trebala bi raditi glede narodnosnih škola, naime njihov se broj postupno smanjuje. Drugo

jamstvo doličnoga narodnosnog odgoja bilo bi uvođenje dvojezičnosti u sve hrvatske narodnosne škole, u tom pogledu potrebno je pružiti pomoć u davanju informacija, odnosno pri usavršavanju djelatnika.

– U Keresturu se već godinama razmišlja unutar ustanove o uvođenju dvojezičnog programa. Kao ravnateljica još i danas razmišljam o tome – kaže ravnateljica Anica Kovač – samo nekako nemamo hrabrosti. Čak smo i posjetili dvojezičnu nastavu u Petrovom Selu, što nam se vrlo sviđalo i vidjeli smo da i pedagogzi, koji prije nisu dobro znali hrvatski, lijepo govore na tome jeziku. Kod nas u Keresturu nije toliko jednostavno jer samo su dvije učiteljice s hrvatskom stručnom spremom. Više puta smo imali jezičnih tečajeva, pa su i ostale nastavnice nešto naučile, razumiju mnogo, ali ne znaju govoriti. Ja također nisam pohađala dvojezične ustanove, ali se trudim da uvijek nešto naučim, da što više hrvatskih riječi znam. U tome su mi mnogo pomogli prekogranični projekti. Ako bismo se odlučili za dvojezičnost, naravno, sve nastavnice bi se trebale usavršiti na polju hrvatskoga jezika. – dodala je gđa Kovač.

Keresturska je samouprava uspjela ostvariti nekoliko europskih projekata, u okviru kojih su zajednički programi pridonijeli učenju i razvijanju hrvatskoga jezika u ustanovi. Na treći poziv već se nije mogla javiti zbog financijskih poteškoća, naime kod svih projekata financijska potpora stiže naknadno. Više puta je zatražena pomoć od Međimurske županije u vezi s osiguranjem hrvatskog lektora (neko vrijeme je bio), što je i bilo obećano, no i to je bilo neuspješno, također zbog materijalnih problema. Keresturska ustanova nadalje želi raditi na putu njegovanja hrvatskoga jezika i kulture, te se njezino vodstvo nada da će promjene u školstvu to nadalje omogućiti. *Beta*

Tamburaši keresturske škole

U suorganizaciji Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog društva „Silvije Strahimir Kranjčević” i Udruge građana Hrvata-Šokaca koji nosi njegovo ime, 22. travnja 2012. u vojvodanskom Bregu (Bački Breg) svečano je obilježena 100. obljetnica rođenja književnika Ante Jakšića. Slavlje u čast istaknutoga hrvatskog književnika, pjesnika, pripovjedača, novelista i romanopisca, koji je rođen 22. travnja 1912. u Bregu, a umro 30. studenoga 1987. u Zagrebu, organizirana je u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata, u okviru Godine hrvatskih velikana u Vojvodini. Po vlastitoj želji, Ante Jakšić pokopan je u rodnom Bregu, a njegovi sunarodnjaci 4. srpnja 2004. otkrili su mu spomen-ploču na rodnoj kući.

Svečanost u povodu važne godišnjice započela je u župnoj crkvi Svetog Mihovila pozdravnim riječima predsjednika Udruge građana Hrvata-Šokaca „Ante Jakšić”, uljepšana kazivanjem Jakšićevih stihova, uz prateći glazbeni program. Njegova života i djela prisjetio se Ivan Stipić, ravnatelj Gradske knjižnice u Slavonskome Brodu. Misu zadušnicu predvodio je bereški župnik velečasni Davor Kovačević, koji s ponosom što je rođen u gradu gdje je Jakšić neko vrijeme proveo kao profesor, nadahnutim se riječima prisjetio Ante Jakšića, te pročitao njegovu novelu „Kada su zvonila zvona”, čija se radnja odvija u Bregu, a posvećena je njegovim suseljanim. Nakon misnoga slavlja, uz molitvu koju je predvodio župnik Davor Kovačević, predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata i Hrvatskoga nacionalnog vijeća na mjesnom groblju položili su vijence na Jakšićev grob.

Jubilarna svečanost nastavljena je u mjesnom domu kulture gdje je najprije otvorena izložba knjiga Ante Jakšića, a zatim održana svečana akademija i predstavljena knjiga, izbor iz njegova zavičajnog pjesništva pod naslovom „Duše zemlje”.

Nakon uvodne pjesme ženskoga pjevačkog zbora HKPD „S. S. Kranjčević, u ime domaćina i organizatora, okupljene je pozdravila predsjednica Tamara Lerić, te predala riječ Stjepanu Sučiću, potpredsjedniku Matice hrvatske, ustanove koja je zaslužna za priređivanje izložbe knjiga, fotografija i dokumenata Ante Jakšića, s ponajljepšim izdanjima pronadenim u knjižnicama i antikvarijatima.

„Sudbina Bačkog Brega, sudbina vaših predaka, onih koji su natopili ovu zemlju znojem, radom i osunčali ju vedrinom, ona se je preko djela Ante Jakšića preselila u sav hrvatski kulturni prostor. Gotovo svi koji su čitali knjige, koji su bili prije 70 godina u doticanju s knjigama, došli su u doticaj s djelima Ante Jakšića” – naglasio je uz ostalo Stjepan Sučić, koji je u povodu 100. obljetnice rođenja darovao HKPD-u „S. S. Kranjčević” stotinu izdanja Matice hrvatske.

Zahvalivši svima koji su pomogli da stota obljetnica rođenja velikana Bačkog Brega i

Povodom 100. obljetnice rođenja Ante Jakšića

Sjećanje na istaknutoga hrvatskog književnika, rodom iz Brega

Vojvodine bude proslavljena na dostojan način, predsjednica HKPD „S. S. Kranjčević” Tamara Lerić pozdravila je brojne predstavnike društveno-političkog i kulturnog života, među njima konzulicu Generalnog konzulata Republike hrvatske u Subotici Vesnu Njikoš Pečkaj, potpredsjednika Hrvatskoga nacionalnog vijeća Matu Matarića, predsjednika IO HNV-a Darka Sarića Lukendića, ravnatelja Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata To-

„Ove godine obilježavamo okrugle obljetnice sedam osoba koje su dale vidne doprinose kulturi prostora država u kojima su živjeli, a koji su potekli s područja Vojvodine, Srijema i Bačke. To su ljudi o kojima su u prostorima gdje su rođeni, živjeli i odrastali, relativno malo zna. Mi dobro znamo da se od sjećanja ne živi. Živi se od rada, od snage htijenja, i snage nade.” – naglasio je uz ostalo uime sunakladnika Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata.

Sudionici svečane akademije u čast obilježavanja stote obljetnice rođenja hrvatskoga književnika (zdesna): Tomislav Žigmanov, Ivan Karan, Marina Balažev i Stjepan Sučić

mislava Žigmanova te one koji su svojom nazočnošću uveličali svečanost na kojoj se okupilo stotinjak suseljana i sunarodnjaka, poštovatelja Ante Jakšića i hrvatske lijepe riječi. Među njima i goste iz prijateljskih naselja Santova, Bačkog Monoštora, Sombora, Sonte, Stanišića, Bača, Plavne, Vajske, Svetozara Miletića.

Novu knjigu, izbor iz zavičajne poezije Ante Jakšića „Duše zemlje” predstavila je priređivačica Marina Balažev, naglašujući uz ostalo koliko je Jakšić volio svoj zavičaj koji mu je nedostajao, što se vidi iz njegovih pjesama. Kako uz ostalo reče, on je kao profesor službovao po tadašnjoj Jugoslaviji, od Bosne do Slavonije, i nekako najmanje vremena proveo u Bregu.

„I njegovi sumještani, i drugi čitatelji, najviše su ga upoznali po njegovim romanima, a posebice po romanu Šana se udaje. Međutim Jakšić je prije svega bio pjesnik. Kada je u pitanju njegovo pjesništvo, za života, na njegovu žalost, nije bio uvelike priznat. Razlozi tome su različiti. Između ostaloga, njegova poezija bi se mogla opisati kao kršćansko pjesništvo, što u vremenu u kojem je živio nije bio najpopularniji način pisanja” – reče Marina Balažev u povodu objelodanjanja izbora zavičajne poezije sa šezdesetak pjesama, raspoređenih u dva dijela. Prvi dio „Brazde i sjećanje”, a drugi „Zavičaj, to su ljudi”.

Istaknuvši kako je posljednja Jakšićeva knjiga na ovim prostorima objavljena prije 57 godina, u tom smislu reče: „Svjesni potrebe za izdavanjem i populariziranjem djela ljudi čiji su opusi ostavili traga ne samo u zavičaju nego i u širim društvenim i kulturnim sredinama, Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata zajedno s NIU „Hrvatska riječ” odlučio je objaviti izbor iz poezije Ante Jakšića.” Kako je dodao, knjiga „Duše

zemlje” tiskana je u nakladi od 600 primjeraka, a stotinu će darovati HKUD-u „S. S. Kranjčević”.

Pri tome je izrazio zadovoljstvo što je ovaj izbor vrlo dobro uradila Bereškinja Marina Balažev, i to iz dva razloga. Prvo što je posrijedi mlada osoba, a drugo da je kompetentna osoba. „Često smo u situaciji da na neke izazove pred kojima se nalazi hrvatska zajednica na području kulture, nismo u mogućnosti odgovoriti zato što nemamo kompetentne osobe za brojna područja” – zaključio je Tomislav Žigmanov, svjestan potrebe da se mladim i vrsnim osobama mora otvoriti prostor da se ostvare i pokažu. Ujedno je najavio da će se djelo Ante Jakšića predstaviti i na drugim manifestacijama, osim drugih na Danima Antuna Gustava Matoša u Plavni, na Danima Balinta Vujkova u Subotici, a nastojat će da se ona predstavi i u Mađarskoj kod šokačkih Hrvata u Santovu.

Svečanost je uljepšana kazivanjem stihova bereške djece i mladeži, šokačkom nošnjom, a izložena je i slika Ante Jakšića u vlasništvu Društva, koju je naslikao fra Ivan Vinkov. Program je završen nastupom Tamburaškog orkestra Hrvatske glazbene udruge „Festival bunjevački pisama” pod ravnanjem prof. Mire Temunović, koji je oduševio domaću publiku i goste.

Tekst i slika: S. B.

Doživljaj Krleže na platnima Stjepana Đukića Pište

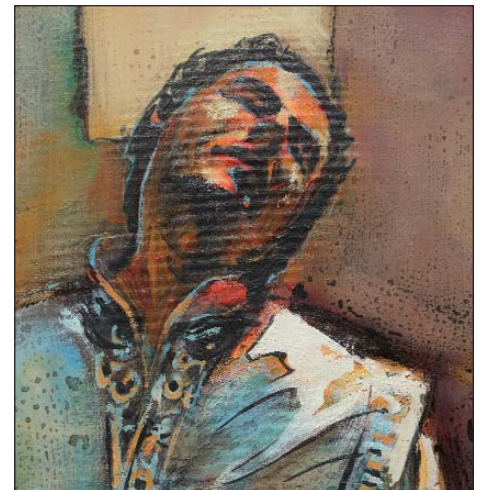
U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, u Pečuhu je 23. svibnja u Mini galeriji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae otvorena izložba slika Stjepana Đukića Pište nastala po motivima Krležina djela „Balade Petrice Kerempuha“. U ime domaćina nazočne je pozdravio Mišo Šarošac, voditelj Kluba. Tom je prigodom pozdravne riječi nazočnima uputila ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček izražavajući zadovoljstvo što ova izložba, kao i drugi matičini programi, povezuju Hrvate iz Mađarske s matičnom domovinom i doprinose jačanju hrvatske samobitnosti. Poradi toga pozvala je na sudjelovanje u Matičinim programima učenike iz Hrvatske škole Miroslava Krleža u Pečuhu. U ime Krapinsko-zagorske županije, koja podupire autora u njegovu predstavljanju javnosti, govorio je potpredsjednik županijske skupštine Stanko Majdak hvaleći kvalitetu autorovih djela i izražavajući najbolje želje sunarodnjacima u Mađarskoj. G. Đukić ovu istu izložbu predstavio je javnosti u ožujku u izložbenom prostoru Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Ova pečuška njegova je trideset i četvrta izložba. Autor zanimljive biografije ostvaruje plodnu suradnju s galerijskim prostorima u Australiji gdje je boravio nekoliko godina, svijetu i Hrvatskoj. G. Đukić živi i radi u Velikom Trgovišću.

O izložbi i autoru govorio je povjesničar umjetnosti Stjepan Špoljarić ističući kako je Đukić posrednik između Krležinih Balada i slika koje izvedbom stvara glumac Adam Končić, tumačeći Balade u predstavi imena „Ni med cvetjem ni pravice“. Špoljarić je kazao: „Stjepan Đukić Pišta Baladama je slikarski pristupio preko posrednika, fascinantne kazališne predstave u kojoj glumac Adam

Končić, kao jedini glumac u njoj, impresivno ulazi u sve nijanse raskošnosti Krležina teksta u kajkavskom narječju. Đukić prati Končićevu doživljajnost i njegovu potpunu predanost intrigantnosti Balada i u stanjima emocionalne žestine, ali i partijama svojevrsnoga lirskoga treptaja. (...) Đukić je slikom interpretirao vizualnu stranu predstave, proistekle iz snage teksta. U centar slikarskog zbiljanja postavio je različite položaje glumčeva tijela s ispruženim ili zgrčenim rukama, istaknuo lice, ali bez portretnih crta. Uključio je lik u stvarni i izmaštani svijet, potencirajući sraz glumca i prostora, služeći se jakim lomovima svjetla, sastavnicom geometriziranog ambijenta.“ Potom je glumac Adam Končić nazočne oduševio svojom izvedbom ulomaka iz Balada, publika je uživala u simbiozi nje sa slikom, dramskim tekstom i njegovom glumačkom izvedbom uz glazbenu pratnju Olivera Beloševića. Među nazočnima bili su generalna konzulica u Pečuhu Ljiljana Pancirov i predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Ákos Kollár

UDVAR – U organizaciji i pod vodstvom Marije Bošnjak, koja je na čelu Hrvatske crkvene zajednice u Pečuhu, dvadesetak hodočasnika iz Udvara, Pečuha i okolnih naselja potkraj svibnja boravilo je tri dana u Međugorju. Krenuli su iz Udvara gdje su se u mjesnoj crkvi pred polazak molili s mjesnim župnikom koji ih je ispratio na put. Put i boravak u Međugorju obilježila je duboka meditacija i cjelodnevna molitva, vjernici su bili na brdu ukazanja, molili su Križni put oko crkve u Međugorju, sudjelovali misnim slavljinama.

Trenutak za pjesmu

Miroslav Krleža

Galženjačka

Firu – firu, firula,
pod galgam žvegla
žveglica.

Firu – firu, firuli,
na gagle bumo
došli si.

Škerlaček nosim na hendek,
dežd z vetrom mi je
kepenjek.

Al kerščenik, al copernjak,
pokopal nas bu loterščak.

Od se dobe do navek
jedini su galge lek.

Od se dobe do na kraj
karv bu tekla vekomaj.

Z tega pekla ni nazaj,
bogcu galge, grofu raj,
čerleni maj, kervavi maj.

Firu – firu firula,
pod galgam žvegla
žveglica.

Petroviske Koprive na gostovanju u Americi

Uspješno lanijsko ljeto imaju za hrptom tamburaši Koprive iz Petrovoga Sela. Nije samo da su snimili svoju prvu cedejku *Gizdav sam da sam Hrvat*, s obljubljenimi jačkama Petrovišćanov i vlašćimi autorskim pjesmami, nego su prvi put sudjelovali na 19. Glazbenom festivalu u Pitomači. Kako je lani 25. jubilej tamburašev obilježen sa zvanarednim zgoditki, vjerojatno bi moralo i ovo ljeto sa zlatnim slovima zajt nutra u njevu kroniku. Za to služi jur naredni pondiljak kad naši svirači iz Petrovoga Sela letu na daleki kontinent. Naime, jur drugi tajedan Koprive će u Americi oduševiti svoju publiku. Kako nam je povidaao Andraš Handler, berdaš tamburaškoga sastava, želja za ovakovim glazbenim putovanjem se je onda zbudila, kad je on izjavio da se s familijom pripravlja na posjet rodjakov u Americu. – *Pominali smo se s dičkaci, što bi bilo, ako bi i oni došli i malo bi guslali našim Petrovišćanom. Pitali smo ljude u Americi, oni su se jako veselili, i podupirali su nas da bude sve u redu s putovanjem* – je rekao Andraš Handler ki na spomenutom glazbenom albumu se predstavlja kot i tekstopisac jačkov. U organizaciji cijele turneje su pomoćnu ruku ponudili i peļjači Društva Petra i Pavla u Americi. Petrovišćani će službeno trikrat nastupati, prvi put 16. junija, u subotu u Northamptonu (Pennsylvania) koje naselje se zovu i zavolj velikoga broja simo doseljenih Petrovišćanov drugo Petrovo Selo. U Ugarskom domu na tamburašku glazbu će vjerovatno svu noć mulatovati petrovisko-amerikanari. 22. junija, u petak, New York čeka naše dičkake. U jednom od brojnih Hrvat-

PEČUH – U galeriji Hrvatskog kazališta (Csoport(T) Horda), u okviru ovogodišnjeg POSZT-a (Pečuškog državnog susreta kazališta) u sklopu OFF programa, 8. lipnja, s početkom u 18 sati otvara se izložba skupine mladih scenskih umjetnika, scenografa, koreografa, lutkara: Veronika Vékony, Dorottya Boros, Gábor Michac, Attila Illés, Rihárd Oláh, Péter Fenyő.

skih barov pod imenom *Time Cafe* i u tom velegradu će se obrnuti Koprive. Zadnji nastup dvotajjednoga gostovanja je predviđen 23. junija, u subotu pri svetoy maši. Crikveni obred u cjelini će oblikovati petroviski tamburaši, a potom će otvoriti i pravu feštu, takaj za Petrovišćane, povodom Petrove. U dalekoj Americi u petroviskom krugu se još vik drži, uprav tako kot i doma u njevom rodnom selu, bučura, kiritof, kade po mogućnosti svi Petrovišćani skupa dojdou s familijami. Kotrigi Koprive puni s novimi doživljaji i iskustvi vraćaju se domom 24. junija, u nedilju. Zatim je čekaju i daljnje zadaće, nove svirke i fešte, onput jur u Europi. Zvana toga pak se približava i orijaško svečevanje 60. obljetnice domačega Hrvatskoga kulturnoga društva Gradišće, u augustušu, u kom takaj imaju svoju ulogu i naši svirači.

- Tiho-

PEČUH – U okviru OFF programa 12. Pečuškog državnog susreta kazališta koji se održava od 7. do 16. lipnja (uz nastup 13 kazališnih kuća s 27 predstava, s ukupno 246 programa i 600 sudionika), organizirat će se i Kazališni susret narodnosti od 8. do 14. lipnja, kojem će sudjelovati kazališta četiriju narodnosnih zajednica u Mađarskoj. Susret će se zbivati u kazališnoj dvorani pečuškoga Hrvatskog kazališta. Pečuško Hrvatsko kazalište na tom susretu predstaviti će se komadom 39 stepenica, 13. lipnja, s početkom u 19 sati. Predstava: Buchan/Hitchcock/Barlow: 39 stepenica, premijerno je prikazana 22. listopada 2010. g., u koprodukciji pečuškoga Hrvatskog kazališta, Kazališta Virovitica i Ludens teatra iz Koprivnice. Redateljica je predstave Franka Perković Gamulin, a glume: Filip Juričić, Jelena Hadži-Manev, Goran Koši i Mladen Kovačić. Dana 8. lipnja, s početkom u 19 sati nastupa slovačko kazalište Cervinus Teátrum iz Szarvasa sa satiričnom predstavom Ivana Holua na mađarskom jeziku „Angyal, avagy az Igazság”; 9. lipnja, s početkom u 19 sati nastupa Srpsko pozorište u Mađarskoj s predstavom na mađarskom jeziku, Radoslav Zlatan Dorić: Ne adj Isten, szerbek egyesülnek; 10. lipnja nastupa romski teatar Cinka Panna Cigány Színház s predstavom temeljenoj na narodnoj baladi; 14. lipnja nastupa Karaván Színház sa zanimljivom lutkarskom predstavom „Banyamesék (A pletykás asszony – A három leány – Répamese)”. Cijena ulaznice: 1.000 Ft, mogu se kupiti na web-stranici pečuškoga Narodnog kazališta ili na njegovoj blagajni. Pečuški državni susret kazališta Grad Pečuh pomaže sa 75 milijuna, Nacionalni kulturni fond (Nemzeti Kulturális Alap) s 30 milijuna i Ministarstvo ljudskih resursa (Emberi Erőforrás Minisztériuma) s 45 milijuna forinti.

Sliku je poslao: Ivan Völgyi

201206/20 12:13

Koljnofski tamburaši u društvu poznate hrvatske pjevačice tamburaških, narodnih i starogradskih jačak, Vere Svoboda, u Našica ka će početkom julija nastupati u Koljnofu

KUKINJ – Posredstvom prijatelja iz Duboševice, kukinjska Hrvatska samouprava, kako nas je izvijestio njezin predsjednik Ivo Grišnik, u mjesnom domu kulture 17. lipnja, s početkom u 19 sati, ugostit će Gradsko kazalište iz Belog Manastira s predstavom «Na prvoj crti braka». Ta predstava prerađena je urnebesna komedija autorskog dvojca Miroljuba Nedovića i Timošenka Milosavljevića u režiji Daniele Taslidžić Herman. Kako se bračni problemi jedne obitelji rješavaju na crnohumorni način, pokazat će Aleksandar Momčilović, Jelena Molnar, Mario Sinanović, Anamaria Embreuš, Nebojša Šimić i Stipan Vidak. To je uzbudljiva priča o bračnim odnosima, odnosno o ratu u braku kada zaraćeni par svoje probleme rješava oružanim sukobima. Riječ je o tragičnoj upotrebi krstarećih raketa kao ishodištu stalnog erotskog naboja između muža i žene, zapravo komedija, ali i svojevrsna epopeja o podjeli nasljedstva niskih strasti i njiva pokraj rijeke koja nosi sve pred sobom i pred nama.

HRVATSKI ŽIDAN – Hrvatsko katoličansko omladinsko vjersko i kulturno društvo Hrvatskoga Židana poziva i ovo ljeto katoličansku mladinu od 12 do 16 ljet starosti, u 19. Tabor Peruške Marije. Nomadski tabor u susjedstvu kapele Sv. Hubertusa i spomin-parka, svoje šatore otvara za diozimatelje 31. julya, utorak. Slično prethodnim ljetam, u Tabor svaki najavljenik mora obavezno donesti vriću za spalo i sve peršonske stvari ke potribuju za jednotajedno taborovanje. Friška voda je osigurana kot higijenski uvjeti. Dnevno trikrat se jede, objed je po mogućnosti svenek topao. Na programu su i opvut šareni sadržaji koji služu za medjusobno upoznavanje mladine iz različitih naših sel ter i divne prirode i bogate povijesti ovde živećih Hrvatov. Svete maše, predavanja, duhovni razgovori, razne djelaonice, športske ure, ture, šalna i noćna naticanja obećavaju vridne dane u ovom tradicionalnom taboru, čiji pokrovitelj i opvut je Štefan Dumović. Glavni organizator i peljač Tabora je Petar Horvat. Diozimatelji sa svetom mašom se luču jedan od drugoga i od Tabora 5. augustuša, u nedilju. Stroški tabora su za jednu peršonu 9.000 Ft, a za braća 16.000 Ft. Prijave se čekaju sve do 30. junija na email-adresu: petar.horvath@gmail.com, dodatne informacije pak morete dobiti na telefonu: 36 30 476 2615.

PEČUH – Ovogodišnja dvomjesečna gradska manifestacija Pečuško ljetno kazalište, koje se organizacijski odvija u okviru pečuškoga Hrvatskoga kazališta i čiji je voditelj njegov ravnatelj Slaven Vidaković, počinje 16. lipnja nastupom Plesne skupine Luč iz Budimpešte. Bit će to plesna večer u čast 20. godišnjice postojanja pečuškoga Hrvatskog kazališta. Ovogodišnje Pečuško ljetno kazalište odlikuje niz produkcija, od mjuzikla, kazališnih predstava, baleta, izložaba... Sva se događanja odvijaju na mađarskom jeziku.

Veliko svečevanje male Prisike

Dobrovoljno ognjogasno društvo slavi 125 ljet postojanja

U Prisiki lako je najti na dugoj glavnoj ulici Ognjogasni dom. Pred njim stoji stara atraktivna ognjogasna pumpa, ka još i dandanas funkcioniira. Ako ju iz blizine vizitiramo, mala tabla nam prikđaje tajnu da je mašin napravljen 1890. ljeta u šopronskoj djelaonici familije Frigyesa Seltenhofera. Pred zgradom, ka je obnovljena pred petimi ljeti stoju još i dva ognjogasna kola. Pred njimi se okupljaju mladi u ognjogasnoj uniformi, a i stariji, umirovljeni vitezi ognja u bijeloj rubači, svečano obličeni. Stanovnici maloga naselja nosu stolce za sjesti. 26. majuša, u subotu se svečujuje jedno od najstarijih ognjogasnih društav u cijelom Gradišću.

Janoš Grüll, načelnik Prisike, prilikom svečanoga govora

Gyula Orban, zapovidnik Dobrovoljnoga ognjogasnoga društva, pozdravlja sve nazočne, med njimi visoke časnike iz ognjogasnih redov ter dužnosnike obrane suprot katastrofe iz Sambotela, Kisega i Čeprega. Janoš Grüll, domaći načelnik, u svojem svetačnom govoru daje povijesni osvrt na ognjogasno djelovanje

u državi Ugarske, a izjavljuje, on je peršonski gizardav na to da svenek je Prisika imala 20-30 hrabrenih i oduševljenih aktivistov ki su na se zeli ovu plemenitu zadaću, ki su osiguravali društveno djelovanje a s tim skupa i branili stanovništvo od ognja, poplave, katastrofe. U znaku poštovanja i časti je seoski pretpo-

Danas u Prisiki broju 25 aktivnih ognjogascev, skupa sa ženskom i omladinskom sekcijom

Za tridesetljetnu službu odličje su prikzeli Gyula Orban, Gabor Šteirić i Pavao Nickl

Mjesni farnik Imre Juhos je blagoslovio novu ognjogasnu zastavu

Slavljeniki su marširali kroz selo sve do cimetora

ljeniki se poredaju za marširanje kroz selo, sve do cimetora kade počivaju prethodnici. Od visokoga križa samo se kitice bilu više na spomin-vijencu. Ljetos prisički ognjogasci još i tri aktivne junake ognja su izgubili, med njimi i dugoljetnoga zapovidnika Ferenc Kaufmanna. U okviru svetačne sjednice, već u kulturnom domu, njegova mati ganutljivo prikzame sinovo odličje za 30-ljetnu službu u ognjogastvu. Iste nagrade su uručene još sadašnjim zapovidnikom Gyuli Orbanu, Gaboru Šteiriću i Pavlu Nicklu. Svi odlikovani člani su stupili u društvo dalekoga 1981. ljeta, kad su Prisičani još skupa s okolišnjimi seli pripadali pod Hrvatski Židan. Do razlučenja i samostalnosne djelatnosti prisičkih fajbgarov je došlo 1992. ljeta. – *Onda kad smo se mi popali pred tridesetimi ljeti, ča je onda bilo, ča je sada, to je velika razlika. Ja si mislim da svaki človik ki va seli živi i posebno mladi, moradu biti u jednom društvu i moradu braniti selo. Ako si va društvu, svenek je bolje, nego ako bi doma sam sidio. Ovako si med ljudi, a kad je nesrića, ideš drugim pomoći* – komentira Pavao Nickl ter ukratko nam predstavlja i svoje društvo: – *Sve skupa brojimo 45 ognjogascev, med kimi su 25-imi aktivni kotrigi, zvana toga imamo žensku i omladinsku sekciju. Pokidob smo izgubili našega dosadašnjega komandanta, morali smo si izabrati novo peljačtvo. Uz Gyulu Orbanu, zamjenik zapovidnika je Kristijan Koos, predsjednica nam je Marti Derdak-Grüll i tajnica Estera Koos. Zadnje gašenje nam je bilo na protulići, kad je negdo od nemarnosti važgao travu i vjetar se nadignuo. Nova predsjednica Društva svim zahvali trud i žrtvovanost. Nisu pozabljeni ni bivši kotrigi Društva, kim su takaj uručene spomenice. Janoš Berzlanović je bio jedan od njih ki je 1963. ljeta stao med ognjogasce i dvanaest ljet dugo je onde služio. – *Pri nas svaki drugi človik je bio prlje ognjogasac, i stari i mladi. Čuda ognjov je bilo, ljudi su bili nefergunasti, plamen je nek išao dalje, oganj se je dalje širio, čudaputi su škadnji gorili. Danas već ne pravamo pumpati, moderni svit je došao, imamo vode, prob-**

U čast prethodnikov je položen spomin-vijenac

stavnik ovput predao slavljenikom novu ognjogasnu zastavu, s likom sv. Florijana, zaštitnika svih ognjogascev. „*Florijane, patron sveti, pomoli se ti za nas, od ognja i sve nesriće milostivno čuvaj nas!*“ – se proširuje jačka pjevačkoga zbora Zviranjak. Barjak, u pratnji molitve blagoslavlja prisički dušobrižnik Imre Juhos, u asistenciji rođenoga Prisičana, židanskoga farnika Štefana Dumovića. Prisički kotrigi jedinice i prisežu se pred zastavom. U zahvali stanovništva je ovput otkrivena i mramorna spomin-ploča na stijeni Ognjogasnoga doma. Kako kasnije doznajemo, mjesna Samouprava ovom prilikom je darovala i šest ognjogasnih pratežov domaćoj jedinici. Za himnom Gradišćanskih Hrvatov slav-

leme već nij kod ognjogascev. *Mi Prisičani smo svakako gizdavi na ov lipi jubilej, a dokleg mi zdravlje bude služilo, dojt ću i na svečevanje!* – su nam rekli tetac Berzlanović. Od seoskoga poglavara smo još doznali, komu je otac, stariotac ter sad i dva sini u ognjogasnoj službi, da društveno djelovanje mjesna Samouprava potpomaže i pineznimi sredstvi. Ognjogasci i kulturno društvo Zviranjak medjusobno dilu jedan milijun Ft, i to otprilike jur dvajset ljet dugo, svako ljetu. – *Pred dvajsetimi ljeti je teško bilo ovo isplatiti, danas ovomu se moremo veseliti da moremo ovoliko dati. Stanovniki potpiradu ovo društveno djelovanje, oni su si većputi brali pineze ako su si ognjogasci kanili mašine kupiti. Na predlog Gyule Orbanu da bi Prisičani rado imali kakovo prijateljstvo i s ognjogasci u Hrvatskoj, načelnik nam je samo potvrdio da bi se pravoda veselili i realiziranju takove veze, jer u Prisičkoj je sve manje Hrvatov. Slavljeniki, junaki ognja dugo su se družili uz večeru i prijateljske razgovore u miru, ovput prez uzbune.*

Negdašnji ognjogasci prisičke jedinice

U suorganizaciji Hrvatske samouprave i Samouprave naselja 26–27. svibnja u Dušniku su priređeni već tradicionalni Racki duhovi s cjelodnevnom kulturno-zabavnim programima za sve naraštaje, u lijepo uređenoj rekreacijskom parku na Bari. Dušnočka priredba, pokrenuta početkom 90-ih godina, s obzirom na podrijetlo žitelja, kao glavni cilj zacrtala je oživljavanje i njegovanje tradicija, narodnih plesova, pjesama i glazbe rackih Hrvata. Posljednjih godina ona je proširena i gastronomskim sadržajem, festivalom patke i pačjih specijaliteta.

Na prvi dan Duhova, 27. svibnja, priređen je prigodni narodnosni kulturni program u kojem su nastupila kulturno-umjetnička društva mađarske, hrvatske, njemačke i romske narodnosti iz Dušnoka i okolnih naselja.

Osim drugih, u cjelovečernjem programu na otvorenoj pozornici postavljenoj na rukometnom igralištu nastupili su KUD „Vođinci” iz prijateljskog naselja u Hrvatskoj, Hrvatski izvorni pjevački zbor, Dječja i odrasla grupa „Dušenici”, Pjevački zbor „Biser” i „Pravi biser” te Tamburaški sastav „Danubia”. Program je pratilo nekoliko stotina mještana i njihovih gostiju.

Članovi KUD-a „Vođinci”, iz prijateljskog naselja u Hrvatskoj

Izvorna hrvatska pjevačka skupina otpočela stalni je sudionik programa, i ove godine u pratnji Stipana Krekića

Svojom nazočnošću priredbu su uveličali brojni uzvanici iz društveno-političkog i kulturnog života, među njima i hrvatske zajednice u Mađarskoj i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, među kojima su bili predsjednik HDS-a Mišo Hepp, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, te predsjednici i zastupnici nekoliko hrvatskih samouprava bačkih naselja.

Među popratnim sadržajima upriličena je izložba i sajam mjesnih proizvođača i obrtni-

ka, koja je pobudila veliko zanimanje Dušnočana i njihovih gostiju.

Kako nam reče glavna suorganizatorica, predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Matija Mandić Goher, i ove su godine Dušnočani primili goste iz prijateljskog naselja Vođinaca, koji su smješteni kod dušnočkih obitelji. Tako je prvoga dana odigrana i prijateljska utakmica nogometnih momčadi dvaju naselja, a članovi KUD-a „Vođinci” nastupili su u dvodnevnome kulturnom programu.

Racki duhovi navečer su okrunjeni i hrvatskom plesačnicom uz domaći orkestar „Zabavna industrija”, koji se u nastavku, zajedno s orkestrom „Koktel”, pobrinuo za dobro raspoloženje na balu i pučkoj veselici do zore.

Tekst i slika: S. B.

Dio posjetitelja, gledatelja prigodnoga duhovskog kulturnog programa

Svibanjsko krivudanje Bašutom

Natjecanje u poznavanju narodnosti i naselja

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Baškuta, 1. svibnja u tome bačkom naselju organizirano je natjecanje u poznavanju narodnosti i naselja za djecu i mladež. Na zajedničku igru pod nazivom „Svibanjsko krivudanje” pozvani su svi zainteresirani, vezani za naselje. Naime, kako je Baškut višenacionalno naselje, vrlo važnim smatraju da svoje suseljanke upoznaju s bunjevačkohrvatskom zajednicom. Natjecatelji su po ugodno toplom ljetnom danu obilazili postaje u raznim dijelovima naselja. Svi zadaci na neki način vezani su za bunjevačke Hrvate, a sudionici kroz igru i zabavne zadatke odgo-

varali primjerice na pitanja koji je najpoznatiji hrvatski ples, kakav je hrvatski grb, koja je najpoznatija i najveselija godišnja priredba, gdje se nalazi ploča postavljena u povodu 300. obljetnice doselidbe bunjevačkih Hrvata, i slično. Na temu narodnosti rješavale su se i razne križaljke, bilo je i pitalica, igara memorije, šaljivih igara i traganja za blagom. Nakon svake zadaće, odgonetale se i usmene križaljke, radi vježbanja materinske hrvatske riječi, a sudionici su nagrađivani s malim rječnicima.

Osim umnih, bilo je i tjelesnih vježba. Sudionici su pozvani na natjecanje u kuglanju

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovači
iz Ficehaža

te u raznim vještinama, a za vrijeme ocjenjivanja i vrednovanja pogošćeni su masnim kruhom i čajem. Svi su se dobro osjećali, bila je to dobra prigoda za razonodu, za oživljavanje i obogaćivanje znanja o svome naselju, o svojoj narodnosti. Uz lijepe nagrade, ostali su i ugodni doživljaji. Za sve to zaslužni su članovi Hrvatske samouprave, posebno organizatorica za prosvjetu Ida Szabó Kószó, te svi pomagači, koji su svoje slobodno vrijeme posvetili druženju i razonodi svojih suseljana. Kratak dopis Hrvatske samouprave s fotografijama poslala nam je Hajnalka Rigó Varga.

S. B.

Vrsni keresturski trkači

Keresturska djeca i njihovi nastavnici poznati su po izdržljivosti. Mnogi od njih redovito trče, a prije tri godine nastavnica dr. Erika Rac pokrenula je u školi Utrku za Nikolu Zrinskog, pa tako ljubitelji trčanja svakog petka trče određen kilometar prema mjestu nekadašnje utvrde Novog Zrina. Nije ni čudo da im nije teško pretrčati ni udaljenost pola maratona. Petnaest hrabrih keresturskih trkača 12. svibnja prijavilo se na Utrku Kaniža– Zalakaroš, koja se organizira svake godine na udaljenosti od 21 kilometar. Keresturske su družine postigle zavidne rezultate.

U kategoriji za osnovnu školu 3. mjesto postigla je „Keresturska ekipa munjevitih nogu” u sastavu: Riharda Tulezija, Matije Kertesa, Šome Vadasa, 4. mjesto „Gepardi Zrinskih” u sastavu: Atila Pala, Barnabaša Salajja, Matea Gerenčera, 6. mjesto pripalo je „Keresturskim vrancima” u sastavu: Rebeke Dobri, Matea Varjaša i Vivien Đuranec. U kategoriji za srednjoškolce 3. mjesto su postigli Zrinski kadeti: Bence Kóvágó, Krištof Molnar, Matija Abonji. U kategoriji za odrasle 14. mjesto postigla je skupina Zrinskih, u sastavu: dr. Erike Rac, Karla Kóvágó i Šandora Đuranca.

Beta
Snimka: Anica Kovač

KALAČA – Drugim u nizu predavanjem „Naša narodnost u Mađarskoj”, u organizaciji Hrvatske samouprave grada Kalače, 24. svibnja 2012. godine u Gradskoj i visokoškolskoj knjižnici „Pál Tomori” predstavljena je knjiga Dinka Šokčevića „Povijest Hrvatske od 7. stoljeća do naših dana”. Na slici: predsjednik Hrvatske samouprave Bariša Dudaš, sveučilišni profesor Dinko Šokčević i ravnatelj Gradske i visokoškolske knjižnice László Tamás. Uz mještane, predstavljajući su nazočili i predstavnici Hrvatske samouprave grada Kečkemeta pod vodstvom Katicice Patarčić.

Snimka: Stipan Perić

GARA – Dana 10. lipnja 2012. u tronaacionalnome bačkom naselju Gari priređuje se VII. konjički dan, i Dan sela. U okviru cjelodnevnoga kulturno-zabavnog programa za djecu i odrasle prijedpodne od 9 do 12 sati održat će se natjecanje dvo-prega za Bački kup, a od 14 do 18 sati za Garski kup. U prigodnome kulturnom programu od 18 do 20 sati, osim drugih, nastupit će školska folklorna skupina i Omladinsko plesno društvo iz Gare. Zabava od 21 sat završava plesnom zabavom uz Orkestar „Polo”. Kako nas je, uz ostalo, obavijestio Martin Kubatov, predsjednik garske Hrvatske samouprave, u okviru tradicionalne seoske priredbe organizira se i Narodnosna gastroulica uza sudjelovanje mjesnih narodnosnih zajednica, među njima i bunjevačkih Hrvata, koji očekuju goste rackih i šokačkih Hrvata iz Dušnoka i Kalače, odnosno Santova.

BAJA – U povodu blagdana Svetog Antuna Padovanskog i župnog proštenja, misno slavlje na hrvatskom jeziku u istoi-menoj župnoj crkvi u Baji 10. lipnja održat će se u terminu „velike nedjeljne mise”, s početkom u 10.30 sati. Misu predvodi fra Ivan Holetić iz Subotice. Kako saznajemo, 16. lipnja Antunovo će se proslaviti i u Hrvatskome kulturnom centru „Bunjevačka čitaonica”, a u okviru svečanosti u župnoj crkvi Svetog Antuna Padovanskog, s početkom u 16.30 sati održat će se i misno slavlje na hrvatskom jeziku.

„Od dvora, do dvora”

Duhovski običaj „kraljice” u Santovu se očuvao do danas

Najpoznatiji duhovski običaj „kraljice”, koji se povezuje s praslavenskim obredom, prastar je hrvatski narodni običaj s prepoznatljivim društveno-obrednim i magijsko-apatropejskim elementima. Mnogi ističu ulogu duhovskog običaja „kraljica” u očuvanju hrvatske nacionalne svijesti, a njihova odjeća (sablja, barjaci, okićeni kalpaci) i nazivi kralj, kraljica, ban, banica, barjaktari, jednako kao i jezik kraljičkih pjesama potvrđuju sjećanje na nekadašnji vojnički, graničarski život, na dio prošlosti našega naroda.

„Kraljice” su nekada bile proširene i u podunavskih Hrvata, a do sredine dvadesetog stoljeća bile su poznate u gotovo svim bunjevačkim naseljima u mađarskom dijelu Bačke, u Aljmašu, Čavolju, Gari, Sentivanu, Kačmaru, Fancagi i Baji, te jedinom šokačkom naselju Santovu. Prije nekoliko godina običaj je obnovljen i u Baji, a danas se njeguje još samo u Kačmaru i Santovu.

Svoj doprinos očuvanju duhovskog običaja dao je Stjepan Velin zapisom čak osamdeset i tri teksta kraljičkih pjesama koje su objelodanjene u Etnografiji Južnih Slavena u Mađarskoj 1975. godine, „Duhovski običaj Bunjevaca, Šokaca i Srba u našem dijelu Bačke”, a na temelju istraživanja iz 1974. godine i ranijih zapisa.

Na temelju njegovih zapisa, taj se običaj u Santovu očuvao do naših dana, a već po tradiciji, na prvi i/ili drugi dan Duhova, iz godine u godinu njeguju ga učenice hrvatske škole obilazeći domove šokačkih Hrvata s prepoznatljivim kraljičkim napjevima. Posljednjih

desetljeća naraštaje santovačkih djevojaka uvježbava učiteljica Marica Jelić Mandić. Tako je bilo i ove godine, na drugi dan Duhova, kada je skupina djevojaka, u izvornoj šokačkoj nošnji, „od dvora do dvora” obilazila domove šokačkih Hrvata, u pratnji učiteljice Marice Jelić Mandić i vjeroučiteljice Katalin Molnar Tomašev.

Nažalost, zbog kišnog vremena, ove godine „kraljice” nisu mogle obići sve planirane domove. Unatoč svesrdnoj pomoći mjesnih poduzetnika, obitelji Martić, koja je osigurala prijevoz mikrobusedom do najudaljenijih krajeva naselja, umjesto šezdesetak planiranih domova uspjeli su pohoditi samo četrdesetak. Kao i svake godine, svugdje su lijepo primljene, pogošćene i darivane, a u župnom uredu primio ih je i santovački župnik Imre Polyák.

Nekada je bilo i više skupina, a prije nekoliko godina išle su dvije skupine jer je bilo mnogo djevojaka. Skupina djevojaka predvođena barjaktarima, djevojke koje nose barjake od svilenih marama, na kraju s torbonošama, od kuće do kuće, i u kući pjevala je razne pjesme. „Kraljice” i danas odabiru pjesme primjerene domu koji posjećuju, najčešće pjevaju djevojci, mladiću, mladoj nevjesti, župniku i drugima. Neke djevojke već godinama izvode „kraljice”, a druge, one najmlađe, tek prvi ili drugi put. Tako se iz godine u godinu, s naraštaja na naraštaj već odavno prenosi duhovski običaj „kraljica”.

Na Duhove

„Tanac” i „Vizin” u Bačkoj

U povodu blagdana Duhova, KUD „Tanac” i Orkestar „Vizin” iz Pečuha gostovali su u Bačkoj. Dana 26. svibnja u prostorijama Hrvatskoga kulturnog centra „Bunjevačka čitaonica” u Baji KUD „Tanac” u pratnji Orkestra „Vizin” prikazao je običaj bunjevačkih „kraljica”, a nakon programa uslijedila je plesna zabava. Sutradan, 27. svibnja, nastup je u prijepodnevnim satima upriličen i ispred župne crkve Svetog Antuna Padovanskog. Nakon redovitoga mjesečnog misnog slavlja na hrvatskome jeziku, koje je ovoga puta umjesto fra Ivana Holetića predvodio fra Marijan Kovačević iz Subotice, izveli su kraljičke pjesme bunjevačkih Hrvata i kratak plesni program. Uslijedio je obilazak bunjevačkohrvatskih domova na Fancagi u Baji i Čavolju, gdje su se gosti iz Pečuha također predstavili plesnim programom i duhovskim pjesmama.

S. B.

PEČUH – Opraštanje 8. razreda Hrvatske osnovne škole Miroslava Krleže upriličit će se 15. lipnja, s početkom u 13. sati. Osmi razred napušta 17 učenika od kojih će njih većina svoje srednjoškolsko školovanje nastaviti u matičnoj ustanovi, Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krleže.

KUKINJ – KUD Ladislava Matuška nalazi se pred brojnim nastupima. Kako za Hrvatski glasnik kaže voditelj KUD-a Ivo Grišnik, nakon gostovanja u Sumartonu na susretu hrvatskih Najsela iz Mađarske, 9. lipnja, 23. lipnja nastupaju u Nijemcima na smotri folklor „Divan je kičeni Srijem“; 21. srpnja na Hrvatskom danu u Birjanu; 4. kolovoza u gradu Sinju, a od 5. do 8. kolovoza članovi KUD-a su na zajedničkom odmoru u Pansionu Zavičaj u Vlačićima

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava grada Budimpešte, Hrvatska samouprava Majdana (Kőbánya) i Hrvatska samouprava Novoga Budima i ove godine organiziraju Međunarodni nogometni turnir „In memoriam Stipan Pančić“, koji će se održati 9. lipnja od 9 sati, u sportskoj dvorani budimpeštanske Hrvatske škole. Na turniru sudjeluju ove momčadi: Baja, Budimpešta I, Budimpešta II, Dušnok, Santovo, Zala, Trogir i Hercegovina.

SAMBOTEL – Po riječi predsjednika Hrvatske samouprave u ovom varošu, Lasloa Škrapića, predstavnici ovoga manjinskoga tijela će 10. junija, u nedilju skupa s gradskom delegacijom iz Siska ter Sambotela vijenac položiti pred gradskom spomin-pločom sisačkoga biskupa Sv. Kvirina, ki je ubijen u gradu Savaria. Najstariji podatak imamo o njegovom mučeničtvu od Sv. Jeronima ki se pozivao na Kroniku Euzebija Cezarejskoga iz ljeta 309, po kom je biskup iz Siscije osudjen na smrt zavolj svoje katoličanske vjere i hičen s mlinskim kamenom okol guta u rijeku Sibaris, današnji potok Gyöngyös. Na njegovo mučeničtvu se spominju u Sambotelu svako ljeto oko 4. junija. Na spomin-svečanosti nastupaju i jačkari Djurdjice toga dana.

MARTINCI, PITOMAČA – U programima jubilarnoga dvadesetoga Glazbenog festivala Pjesme Podravine i Podravlja i programima za Dan općine Pitomača–Vidovo 2012, u okviru 25. smotre izvornog folklor „Drava etno“, na smotri će 16. lipnja nastupiti članovi KUD-a „Martinci“ iz Martinaca, Ženski pjevački zbor «Korjeni» uz pratnju Orkestra Podravka.

*45. godišnja jubilarna predstava
KUD-a Baranje*

Helyszín: Pécs, Harmadik Színház   *Mesto: Pečuh, Harmadik Színház*
Jelölend: 2012 június 15.-16. 19⁰⁰   *Datum: 15.-16. lipnja 2012. u 19⁰⁰*

BUDIMPEŠTA – Đačka samouprava budimpeštanskog HOŠIG-a 13. lipnja od 8 sati priređuje Dan Đačke samouprave. U okvirima Dana učenici nižih razreda natječu se u igri bez granica, kvizu po postajama, ali mogu crtati kredom po asfaltu na temu „Spasimo Zemlju“. Đaci 5–6. razreda zajednički s gostujućim učenicima iz Velike mogu dokazati svoje umijeće u karaoke pjevanju, natjecati se u kvizu po postajama ili videoigricama te u sportskoj dvorani igrati stolni tenis i odbojku. Za polaznike 7–8. razreda također su predviđena sportska zanimanja i natjecanja u karaoke pjevanju i kvizu po postajama. Gimnazijalci će u sportskoj dvorani igrati odbojku, nogomet, stolni tenis i šah te derbi u odbojci protiv momčadi profesora. Predviđena je i filmska projekcija u knjižnici škole. Odgovorne učiteljice za niže razrede jesu Anita Ritgasszer i Katica Benčik, za 5–6. razred profesorica Eva Kolar i Eva Filipović, te za 7–8. Petra Penzeš. Za cjelodnevni program odgovorne su prof. Biserka Brindza i predsjednica Đačke samouprave Inez Kvarda.

PETROVO SELO – Tradicionalni narodnosni kup se održava 12. junija, utorak u Petrovom Selu za osnovnoškolare Bizonje, Gornjega Četara i Petrovoga Sela. Kako nam je rekla direktorica Dvojezične škole u Petrovom Selu, Edita Horvat-Pauković, iz najsjevernijega sela Gradišća iz Bizonje prvi put se čekaju mali športaši da izmiru u različiti sportski grana svoju moć. Od deset uri na velikom petrovskom igrališću će se odvijati utakmice u malom i velikom nogometu ter za divojke u rukometu.